

Regeringskansliet, Klimat- och
näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över förslag till nationell förteckning över invasiva främmande arter, KN2025/01024

Sammanfattning

Länsstyrelsen ser fortsatt positivt på förslaget till nationell förteckning, som är en viktig del i att begränsa förekomst och spridning av invasiva främmande arter till landet och inom landets gränser.

Länsstyrelsen tillstyrker att de föreslagna arterna tas upp på nationell förteckning och föreslår att även parksallat som har mycket hög invasivitet läggs till. Länsstyrelsen anser emellertid att ett flertal av undantagen bör formuleras om eller tas bort för att åstadkomma den reglering som är avsedd.

Länsstyrelsen avstyrker att:

- privata fastighetsägare fräntas ansvar för bekämpning av befintliga förekomster och bestånd av invasiva främmande arter på den nationella förteckningen
- förbudet i 1 § 1 inte gäller spärroxbär och att 1 § 2–9 inte gäller i hela Sverige
- förbuden i 1 § 1–8 inte gäller mink som används i pälsuppfödning
- kaukasiskt fetblad och sibiriskt fetblad ska användas på sedum- och vegetationstak ytterligare tre år efter att arten tagits upp på nationella förteckningen
- levande amerikansk hummer importeras.

Spridning av invasiva främmande arter har negativ effekt på inhemska arter och ekosystem och därför krävs nolltolerans vid

införsel och handel av arter med hög invasivitet. Åtgärderna blir mer kostnadseffektiva ju tidigare de införs.

Länsstyrelsen konstaterar att förslaget innebär ett utökat ansvar för länsstyrelserna och att ytterligare finansiering, utöver befintliga anslag, krävs för att kunna fullgöra de uppgifter som åläggs dem.

3 kap. Förbud, undantag och tillstånd

Artspecifika undantag för arter på den nationella förteckningen

6 § Spärroxbär – undantag från förbud bör tas bort

Förbudet av spärroxbär bör gälla i hela Sverige och inte enbart begränsas till Gotlands och Kalmar län. Spärroxbär förekommer frekvent i södra Sverige och har spridit sig fram till den biologiska norrlandsgränsen. Bekämpar man inte spärroxbär i hela landet finns det risk för etablering även längre norrut, särskilt med ett varmare klimat och mildare vintrar. Spärroxbär sprider sig snabbt och konkurrerar ut inhemska arter samt är svår att få bort när den väl etablerat sig. Därför är det viktigt med tidiga bekämpningsåtgärder. Borttagande av spärroxbärsbuskar krävs för att hindra fåglar från att äta bären och bidra till fröspridningen.

7 § Mink – undantag från förbud bör tas bort

Minken är ett invasivt främmande däggdjur som har stor påverkan på den biologiska mångfalden i skärgårdsmiljöer, våtmarker och andra vattenområden då de utgör ett hot mot markhäckande fåglar. De utgör också hot mot amfibier, små däggdjur, kräfter, musslor och fisk samt konkurrerar om föda med andra inhemska däggdjur som finns i samma miljö. De kan också vara bärare av parvovirus som kan smitta andra däggdjur. Minken har tagits in i den svenska naturen genom förrymningar och denna risk finns konstant med minkfarmer. I dagsläget, med avseende på att regeringen erbjuder stöd till de företag som frivilligt avvecklar sin verksamhet med minkuppfödning för pälsproduktion, finns det ingen anledning till undantag av förbudet i 1 § 1–8. Genom att begränsa riskerna för rymning av mink kan bekämpningsåtgärderna fokuseras på befintliga populationer.

8 § 2 Kaukasiskt fetblad och sibiriskt fetblad – undantag från förbud bör justeras eller tas bort samt förbud mot spridning tydliggöras

Kaukasiskt- och sibiriskt fetblad sprider sig lätt från tak och tränger undan inhemska fetblad som finns i naturen. Pollinatörer uppskattar kaukasiskt- och sibiriskt fetblad vilket påverkar pollineringen hos inhemska arter. Med avseende på dessa konsekvenser är det inte hållbart att fortsätta använda kaukasiskt- och sibiriskt fetblad till sedum- och vegetationstak i ytterligare tre år efter att den nationella förteckningen fastställs. Länsstyrelsen tillstyrker att de tak som uppförts innan arten tagits upp på den nationella förteckningen får undantas från förbuden. Länsstyrelsen föreslår dock att tidsfristen för beställning och försäljning av sedum- och vegetationstak med de nämnda invasiva arten bestäms till ett år från att arten tagits upp på den nationella förteckningen. I samband med att arten tas upp på den nationella listan bör totalt förbud gälla omedelbart i särskilt utsatta miljöer så som fjällmiljöer och andra miljöer med näringsfattigt jordlager. Justering till ett år är en kompromiss och skälig tidsperiod eftersom branschen haft kännedom om problematiken under flera år och haft tid för planering av en eventuell omställning och utfasning av invasiva sedumarter. Tidsfristen tar även hänsyn till de köpare som i dagsläget hunnit lägga in en beställning ska hinna få sin leverans. Det måste vidare tydliggöras att de fastighetsägare som har sedum- och vegetationstak med kaukasiskt- och sibiriskt fetblad ansvarar för att förhindra och åtgärda spridning.

Tillstånd till viss hantering av arter

11 § 3 Amerikansk hummer – undantag från förbud bör justeras eller tas bort

Förbuden i 1 § bör gälla för amerikansk hummer och därmed ska hanteringstillståndet enligt 11 § 3 tas bort. Import och införsel av levande amerikansk hummer för försäljning har genom åren lett till att arten lyckats sprida sig i svenskt vatten antingen via sumpningar eller smitningar från burar vid olovlig hantering. Den amerikanska hummern utgör ett hot mot den europeiska hummern på grund av konkurrens, spridning av parasiter och dödliga sjukdomar samt hybridisering. Endast import av fryst eller tillredd amerikansk hummer bör tillåtas. Vid ett förbud mot införsel av levande

amerikansk hummer kan det finnas en större risk för olovliga utsättningar och därför krävs aktivt arbete med information, samtidigt som arbete med att stärka den svenska hummerstammen bedrivs.

Nationell förteckning över invasiva främmande arter av betydelse för Sverige

Länsstyrelsen ser positivt på förslaget till nationell förteckning då det reglerar invasiva främmande arter som har eller kan komma att ha en negativ påverkan på ekosystemet i vårt län. Nationellt finns det många invasiva främmande arter som inte omfattas av krav på bekämpning eller förbud för införsel och därmed är den nationella förteckningen en viktig del i arbetet med att begränsa förekomst och spridning av invasiva främmande arter till landet och inom landets gränser.

Parksallat – tillägg på den nationella listan

Länsstyrelsen ser behov av komplettering av parksallat (*Lactuca macrophylla*) på den nationella listan, som bedöms av SLU Artdatabanken ha mycket hög risk för invasivitet.

Parksallat sprider sig snabbt via utlöpare samt frön och tränger därmed undan andra växter. Det är mycket svårt att få bort när den väl har etablerat sig och därför är det viktigt med tidig bekämpning.

Övergripande synpunkter

Länsstyrelsen har förståelse för att ett förbud mot vissa invasiva främmande arter som kaukasiskt fetblad, sibiriskt fetblad samt amerikansk hummer inledningsvis kan påverka branschen ekonomiskt. Arterna medför dock betydande samhällsekonomiska kostnader som väntas öka ju större spridning arterna får i svenska ekosystem. Högsta kostnadseffektivitet nås därför ju tidigare verkningsfulla åtgärder införs. Konsekvenser för den biologiska mångfalden genom spridning av invasiva främmande arter vid införsel och handel är väldokumenterade. Invasiva främmande arter behöver därför hanteras med utgångspunkt från aktuell kunskap och riskanalyser som visar att de samhällsekonomiska kostnaderna kommer att bli omfattande om inte erforderliga insatser för bekämpning sätts in omgående.

Enskildes ansvar för att bekämpa invasiva främmande arter och konsekvenser

Länsstyrelsen anser att det är olyckligt att kraven på privatpersoner och företag har sänkts, så att de med nuvarande förslag inte skulle omfattas av förbudet av att tillåta en art att växa eller reproducera sig som är föreslagna på den nationella listan. Detta skulle försämra möjligheterna till bekämpning av arter som redan idag medför stora samhällskostnader och utarmar biologisk mångfald. För att kunna ta ett krafttag mot problematiken måste alla i samhället ha ett aktivt ansvar och ta del av bekämpningskraven.

Länsstyrelsen bedömer att regelefterlevnaden underlättas om de invasiva främmande arterna på nationella förteckningen och EU förteckningen omfattas av samma bekämpningsregler. Dessutom tillkommer hanteringsprogram för vissa arter som kan skapa förvirring.

Det är i olika avseenden oklart hur myndigheterna ska genomföra prioriterade insatser på privat mark för att förebygga vidare spridning. Dels hur prioriteringsarbetet ska gå till när det blir stor efterfrågan från markägare, dels hur man ska gå tillväga vid kontakt för en bekämpning, om det exempelvis ska ske via tillsyn. En annan oklarhet är om och hur Länsstyrelsen ska bekämpa utifall markägaren motsätter sig åtgärden. Det behöver förtydligas i 28 kap. 1 § miljöbalken att Länsstyrelsen har rätt till tillträde till annans fastighet för att fullgöra sina skyldigheter enligt förordningen. För akuta bekämpningsåtgärder av Länsstyrelsen för förebyggande av vidare spridning av en nyligen etablerad invasiv främmande art behöver det vara tvingande för privata markägare att tillåta myndighet att utföra eventuell bekämpning. Vidare behöver hot från privata markägare vid en eventuell tvångsbekämpning beaktas, vilket kommer att kräva ytterligare resurser.

Det finns också risk för att privata markägare blir olika behandlade i samma län på grund av brist på resurser. Att utföra bekämpning hos enskilda privata markägare kommer att medföra ett flertal svåra bedömningar och avvägningar om hur Länsstyrelsen ska prioritera sina resurser. För att Länsstyrelsen ska utföra bekämpningar på privat mark behövs därför tydliga direktiv över hur dessa insatser ska gå till gällande prioriteringar och resurser. Det mest kostnadseffektiva och rättssäkra vore dock att ålägga privata markägare ansvaret att bekämpa listade invasiva främmande arter

på de fastigheter som de äger. Ett bidragssystem för att finansiera omfattande kostnader bör övervägas.

Även om privata fastighetsägare skyldighet kvarstår att inte sprida invasiva främmande arter blir det svårt, tidskrävande och kostsamt för Länsstyrelsen att påvisa om ett bestånd sprider sig från en privat markägare vid en eventuell tvist. Det blir även svårt att bevisa att en faktisk spridning skett då det saknas resurser att följa ett spår av frön och hänvisa till ett visst ursprungsbestånd.

Länsstyrelserna behöver tilldelas mer anslag för bekämpning av invasiva främmande arter, oavsett om privata markägare tillskrivs ett större ansvar eller ej. Länsstyrelsen kommer att behöva förstärkta resurser för att hantera ökad behov av tillsyn, dialog, kommunikation och egna åtgärder. Länsstyrelsens kostnader för bekämpning kommer att öka vid införandet av den nationella förteckningen över invasiva främmande arter då länsstyrelserna har förvaltningsansvar över många skyddade områden. Eftersom det föreslås i den nuvarande regleringen att privata fastighetsägare inte ska åläggas att ta bort befintliga bestånd, och inte heller stå för kostnaderna för åtgärden, kommer kraven på länsstyrelsernas bekämpning av invasiva främmande arter att öka ytterligare. Länsstyrelserna har även ett viktigt tillsynsansvar gentemot kommunerna, varför ökade resurser behövs även av detta skäl.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Stefan Attefall med naturvårdshandläggare Elham Sadeghayobi som föredragande. I den slutliga handläggningen har också länsråd Cecilia Magnusson, avdelningschef Lennart Nordvarg, enhetschef Artur Larsson och naturvårdshandläggare Signe Propst deltagit.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.